ՔՍԱՆԵՒԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2558 — ՆԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 25 ՓԵՏՐՎԱՐ — Ն. Տ. — 8 — ՄԱՐՏ — 1880

ԳԱՑՄԱՆՔ

ՏԱՐԵԿԱՆ գին Կ. Պոլսոյ համ. 40 Մճտ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 21/2 Լ.

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ 5. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Իւրաքանչիւր թիւ 40 փարա արժ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՑ

ԳԱՑՄԱՆՔ

Դուրս վնացած լրագրոց ճանբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր — Ցնորէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Սանթըրճըլար ճատտէսի թիւ 198, Նորօ խան, Մասիսի գրասենեակը։

Ճանբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զտպուած նամակ, յօդուած, ետ չեն տրուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 25 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մեր ազգային վիճակին վրայ օտարաց կողմէն անկողմնակալութեամբ անշահասէր և բարեկամական ոգւով գրուածք դժբաղդաբար սակաւաթիւ են։ Հայք սովորաբար իրենց վըրայ կա՛մ բնաւ ուշադրութիւն չեն հրաւիրեր, կա՛մ եթէ հրաւիրեն իսկ՝ սխալ, մերթ եւ կողմնակի տեղեկութիւններէ ազատ չեն լինիր։ Բայց ժամանակէ մ'ի վեր Եւրոպա զգալ կ'երևի Հայ տարրին կարևորութիւնըն՝ իբրև Արևելից մէջ քաղաքակըրթութեան գործիք։ Խորհրդարանք, ատենաբանք և լրագիրք Հայոց վրայ համակրութեամբ խօսեցան, յորմէ կրնայ օգուտ քաղուիլ՝ եթէ մշակուի և յառաջդիմական քայլեր առնուին։

Մեր անցեալ աւուր թերթով հըրատարակած էինք Պատ. Գ. Թրօպըրճի մի նամակն, որ Ամերիկացի Միսիոնարէ մ'առաջին անգամ Հայ թերթի մ'ուղղեալ գրուած մ'է ազատ 'ի կուսակցական ոգւոյ։ Գ. Թըրօպըրճ Հայոց վիճակը բարձր տեսակէտէ մը և համակրական նայուածքով քննադատած է, և իւր դիտողութիւններն ընդհանրապէս ճիշդ են։ Նա իւր մատն այն վէրքին վրայ կը դնէ, որ հին ժամանակներէ սկսեալ մինչև ցայսօր Հայութեան գլխաւոր պատուհասն եղած է, այն է անմիութիւնն։ Ընկերական և միաբանական ոգին քաղաքակրթութեան նշան և արդիւնք է, ոչ թէ այն միութիւնն ըսել կուզեմք, զոր բռնապետութիւն մ'երկաթի ձեռքով ընդունել կուտայ իւր ստրուկներուն, և որ աւելի դերութեան կը նմանի, այլ այն որ կը բղխի համոզումէ, հասարակային բարուց դիտակցութենէ, և ընդհանուր շահուց զգացումէ։ Այն ցեղերուն մէջ, ուր քաղաքակըրթութիւնն եւ մնացած է, ընկերային կապերն և միութիւնը խիստ թոյլ են նաև, և ամեն մի անհատ իւր անձնական շահերը շատ անգամ ընդհանուրին և իւր նմաններաց վնասիւք ձեռք բերելու խիղճ չըներ։ Երբ այսպիսի վիճակ մը տիրէ և օրէնքն ընկերային յարաբերութիւնները կանոնաւորելու չծառայէ, բնականաբար քաոս մը կը ծագի, որոյ տխուր օրինակները շատ անգամ աչքի առջև կը տեսնուին։

Երբեմն կը կարծուէր թէ կրօնքը կրնայ ընկերութեանց համար երջանիկ վիճակ մը յարդարել և զմարդիկ միացնել. սակայն մարդկային յառաջդիմութիւնը ցոյց տուաւ որ երբ կըրօնի քաղաքակրթիչ սկզբունքը մոռցուի և մոլեռանդական ոգին արծարծի, մարդկային ազգին մէջ ատելութիւն և սոսկալի պատերազմունք կը ծագին։ Այս սկզբունքներըն որ ներկայ ընկերութեանց հիմն են, Հայոց ուսեալ մասին մէջ յառաջ երթալու վրայ են շնորհիւ ազգային վարժարանաց և մամլոյ, և բաղձալի է որ տակաւին այս շարժումն ընդարձակի և ընդհանրանայ։ Այս սկզբունքներն ուսուցին գլխաւորապէս Հայ երիտասարդութեան թէ ընկերային զարգացումն ու յառաջդիմութիւնն, ինչպէս նաև Հայկական քաղաքակրթութիւնն յառաջ տանելու ամենէն զօրաւոր միջոցներէն մին է ազգային զգացումն, որ կրնայ 'ի մի զօդել ազգին ամեն տարրերքն, առանց խտրութեան կրօնական դաւանութեանց, և թէ ազգային և պատմական եկեղեցի մը ոչ միայն յառաջդիմութեան արգելք չէ, այլ և կրնայ անոր զօրաւոր գործիք լինել լաւ և յաջողակ ձեռաց մէջ։

Այս զգացման արդիւնքն եղաւ ազգային Սահմանադրութիւն մը, որ այսօր բոլոր Հայոց սիրելի է, և որոյ գործադրութիւնը կրնայ ապագային մէջ տակաւին կարևոր արդիւնք տալ։ Սակայն Հայոց գլխաւոր պակասութիւններէն մին է, որ տակաւին սահմանադրական պարտաւորութեանց և իրաւանց բուն արժանւոյն կարևորութիւն չընծայուիր ազգային ամեն անհատներէ։ Երբ այս կարևորութիւնը տրուի, այն ատեն Պատ. Գ. Թըրօպըրճի ըրած շատ մ'իրաւացի քննադատութեանց տեղի չմնար. այն ատեն բարձրագոյն վարժարաններ կրնան բացուիլ և ներկայ վարժարանք աւելի լաւ կառավարիլ. այն ատեն միութիւնն ու ընկերական ոգին աւելի զօրաւոր կը լինի, և Հայք օտարաց առջև պանծալի դիրք մը կըրնան առնուլ։ Անմիութեան, սահմանադրական պարտաղանցութեանց և անստի վէճերու գլխաւոր պատճառներէն մին է նաև տգիտութիւնն, որ թէ՛ բարոյապէս և թէ՛ նիւթապէս վընասակար է։ Ինչպէս կըսէ Գ. Թրօպըրճ, եթէ նոյն իսկ կառավարութիւնըն ուզէ Հայերուն աւելի պաշտօն տալ, տգիտութիւնն արգելք կը լինի Հայ տարրին՝ իրեն արժանաւոր դիրքը բռնելու. թէ և՝ ճշմարիտը խօսելու համար՝ պէտք է յարել թէ շատ մ'Եւրոպական ուսմունք ունեցող Հայեր, որք կրնային վարչական պաշտօններու մէջ երկրին մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցանել իրը գաւառաց կուսակալ կամ կառավարիչ, ապարդիւն դիրքի մը մէջ կամ անպաշտօն կը մնան։

Գ. Թրօպըրճի Հայ կղերին վրայ ըրած դիտողութիւնները մեծապէս ուշադրութեան արժանի են։ Արդարև ուսեալ եկեղեցականաց նուազութիւնը մեծ վնաս բերած է և կը բերէ մեր ազգին. ասոր համար չենք ողբար թէ ինչո՞ւ համալսարանաց նըման եկեղեցական դպրոցներ չունիմք, բայց ցաւալի է որ լաւ և բարձրագոյն դպրոցներ չկան տակաւին։ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ կըղերը ժողովրդեան տէրը չէ, այլ ազգին պատասխանատու պաշտօնեայն, և ասոր համար առանձին դպրոցներու մէջ մասնաւոր սկզբունքներով կրթուելու պէտք չունի, այլ բաւական է որ լաւ վարժարանք գտնուին, ուր գիտութեանց հետ կրօնական և աստուածաբանական ուսմունք այ՝ այսինքն կրօնից իմաստասիրութիւնն աւանդուի։ Վանքերը պէտք է այսպիսի վարժարաններու փոխուին, փոխանակ շատ անգամ ծոյլերու ապաստանարան լինելու։ Գ. Թրօպըրճ՝ իբր Հայոց բարեկամ՝ երկու յառաջդիմական միջոցներ կը ցուցնէ, այն է ուսումն և միութիւն, որոց վրայ արդէն ազգային մամուլն ալ ստէպ ստէպ ուշադրութիւն հրաւիրելէ դադրած չէ։ Ասոնց արդիւնքը պիտի լինի Հայոց բնական իրաւանց անվեհեր պահանջումն և ստացումն, որով միայն կարելի է իրական յառաջդիմութիւն ընել, Հայ տարրին արժանաւոր դիրք մը տալ և նորա ազգեցութիւնն ու շահերն ապահովել։ Այս շահերն ա՛յնչափ զգալի և կարևոր են, որոց համար ամեն ջանք և զոհողութիւն պէտք է ընել։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅՍ

Լոնտրայի արքեպիսկոպոսական պալատան մէջ փետր. 25ին մեծ Միթինկ մը տեղի ունեցաւ ընդ նախագահութեամբ Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսին, և 'ի ներկայութեան եկեղեցական և աշխարհական բազմաթիւ պատուաւոր անձանց, նպատակ ունենալով քննել Հայոց մէջ բողոքականութեան խնդիրը։ Սէմէրճի Գ. Մարտիրոս (Ինքնակոչ Մկրտիչ եպիսկոպոս) ալ ներկայ գտնուեցաւ։ Աղօթքով մը Միթինկն սկսելէ եաև, հետևեալ բանախօսութիւնք եղան։

Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսն ըսաւ թէ Միթինկին գումարման բուն նպատակին վրայ խօսելէ առաջ, նոյն առաւօտ ընդունած մի նամակին քանի մը մասերը պիտի կարդար, որք գումարման նպատակին հետ վերաբերութիւն ունեցող ինչ ինչ պարագայներ բաւական ճշդութեամբ բացատրելու պիտի ծառայեն։ Այս նամակն երկար ժամանակ Կօպաթ եպիսկոպոսին քով քարտուղարի և մատրանապետի պաշտօն կատարող անձի մը կողմանէ գրկուած էր իրեն։ Ցիշեալ անձը կը գրէ. — "Այս շարժման սերմը քանի հինգ տարի առաջ սկսաւ, շնորհիւ այն ճշմարտապէս պատասխանի մեծով ազնուութեան ցըն, այն է Ամերիկեան Միսիոնարաց։ Անոնց միջոցաւ Ս. Գրոց ծանօթութիւնը տարածուելով, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անդամոց շատերուն աչքը բացուեցաւ այդ եկեղեցւոյ սխալանաց վրայ, և ժամանակ մը յետոյ, նոքա որք այսպէս համոզուած էին, Ամերիկեան միութեանց (քօնկրէկէշըն) յարեցան. բայց Կօպաթ եպիսկոպոսին յայտարարութեան համեմատ կրնամ ըսել թէ այսպէս Ամերիկեան եկեղեցւոյն յարող Հայք իրենց սրտին մէջ եռանդուն փափաք մը կը տածէին եպիսկոպոսութեան մ'և ծիսարանի մը։ Աստուածային նախախնամութիւնն այնպէս անօրինեց որ Հրէից ընկերութեան մի քանի Միսիոնարք, Եմրաստի մօտ Տիարպէքիրի գաւառէն անցած ժամանակ, Քրիստոնէական ծանօթութեանց ծաւալման ընկերութեան կողմէ Թուրքերէն լեզուաւ հրատարակեալ աղօթագրոց մի քանի օրինակներ ցրուեցին, և գլխաւորապէս ահա այս խրողութիւնը պատճառ եղած է՝ Անգլիոյ եկեղեցւոյն օրինակին հետևելով Հայկական եկեղեցին բարենորոգելու արդի փափաքին։ Այս մարդիկ մեր ժամագըրքերուն վրայ տեղեկութիւն ըստանալնուն պէս՝ փափաքեցան անմիջապէս միանալ այն եկեղեցւոյն, որոյ ծէսերն իրենց չինութեան կընպաստէին. Ուստի ազերսագիր աղերսագըրի վրայ ղրկեցին Կօպաթ եպիսկոպոսին, որպէս զի եպիսկոպոսէ ձեռնադրեալ եկեղեցական մը ղրկէ իրենց հոգիներուն խնամքն ստանձնելու։

"Ձեր Գերաշնորհութիւնը (Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսը) լաւ գիտէ թէ Կօպաթ եպիսկոպոսն Հայոց ըրած այս առաջարկութեանց առթիւ ո՛րչափ խոհեմաբար և զգուշաբար վարուեցաւ, որպէս զի կրօն աւարածելու երևոյթէն անգամ խոյս տայ, և իրեն համար՝ 'ի վերջոյ զիջանիլն այդ մարդոց եռանդուն և յարատև աղաչանաց՝ բաւական էր ապացուցանել թէ դէպ յԱնկլիքան եկեղեցին եղող շարժումն մինչև ո՛ր աստիճան հասած էր։ Երուսաղէմի բոլոր Միսիոնարաց առաջարկութեան վրայ Կօպաթ եպիսկոպոսին ձեռնադրած առաջին անձն եղաւ պատուելի ըՍտեփանոս Կարապետ, Տիարպէքիր բնակեալ պատուաւոր երիտասարդ մը։ Այս անձն, իւր հովուական պաշտօնով գաւառին այլ և այլ կողմերը պտըտած ժամանակ, յարաբերութիւն ունեցաւ Մկրտիչ եպիսկոպոսին հետ, որ Աստուածաշունչին վրայ քիչ բան գիտէր, մինչև որ Կարապետ յանձնարարեց անոր կարդալ զայն և բաղդատել մեր (անգլիկան) ժամագըրքին հետ։ Աստուածաշունչն աշխարհի ամենամեծ ազգին ժամագըրքին հետ բաղդատելը գաղափարն

իւր հետաքրքրութիւնն արթնցուց, և քանի մը տարի այս բարդատութեան գործոյ զբաղեցաւ։ Նոյն միջոցին Կիլիկիոյ կաթողիկոսական աթոռը բարձրացաւ ի Տարսոն, ծննդավայր Պօղոս առաքելոյն։ Ցեղեալ երկու գրոց ընթացքին այն առաջնորդութիւն ըրաւ իւր վրայ, որ Միրզիկ եպիսկոպոս թողուց իւր եկամուտներն և իւր բարձր գիրքը, և քիչ ժամանակ յետոյ համառօտագիր մը գրեց ինձ՝ Այնթապու մէջ 4-500 հոգիէ բաղկացեալ ժողովուրդ մը հոգևորապէս խնամելու համար տրամադիր ինքրելու։ Ահա այս շարժման հետ վերաբերութիւն ունեցող իրողութեանց մէկ քանին ասոնք են։ Գիտեմ որ (կը շարունակէ կոպաթ եպիսկոպոսին քարտուղարը) հանդուցեալ կոպաթ եպիսկոպոս եռանդեամբ կը փափաքէր որ այս գործը լիջօրէն ձեռք առնուի և յառաջ տարուի Աւետարանն օտար երկիրներ տարածելու պաշտօն ունեցող ընկերութեան կողմէ, և յաճախ իւր այս համոզումը կը յայտնէր ինձ, որ եթէ այս շարժումն Անգղիական եկեղեցւոյ կողմանէ քաջալերուի և պաշտպանուի, բոլոր Հայկական եկեղեցին, տանի մը տարիէն ամբողջովին և կատարելապէս պէտք բարեկարգուի (այն է՝ բողոքականութեան յարի։)» (Շարունակութիւնք)

(Տարունակելի)

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՔ

Լոնտրա 8 մարտ.

Լորտերուն ժողովին մէջ, Լորտ Սթրէթէայրն ծանոյց թէ երկուշաբթի աւուր նստին մէջ նախարարութեան հարցում պիտի ուղղէ Անգղիոյ Արևելեան աշխարհակալութեան վրայ, և պիտի խնդրէ որ 1878 յունվար 19ին Շիր Ալի խանի կողմանէ Սուլթանին ուղղեալ նամակը ժողովին հաղորդուի։

Փարիզ 7 մարտ.

Դատական նախարար Գ. Քազօի տեղեկագիրն, յորում կը քննէր թէ Մանկալլի դատաձանութեան հեղինակ կարծուած Հարթման պէ՞տք է Ռուսական կառավարութեան յանձնուի թէ ոչ, այսօր նախարարաց ժողովին մէջ կարդացուեցաւ։ Տեղեկագիրն յայտարարեց եւս թէ ամբաստանեալ մարդուն Հարթման ինք լինելն և դաւադրութեան մասնակցութիւն ունենալը Ռուսական կառավարութեան կողմէ բնաւ բաւականի չէ ապացուցած, կառաջարկէ որ չյանձնուի։ Հետևաբար, Հարթման, որ Ռուսական կառավարութեան ամբաստանութեանը վրայ Փարիզի մէջ ձերբակալուած էր, ազատ թողուեցաւ Գաղղիական ոստիկանութեան կողմէ, և Անգղիա անցնելու համար Տիէփ ուղղուեցաւ։

Գաղղիոյ հանրապետութեան նախագահին եղբայր և Ճէզայիրի կուսակալ Գ. Ալպէր Կրէվի, հանգուցեալ Գ. Քըրէմիէօի տեղ ցկեանս անդամ անուանեցաւ Ծերակուտի ժողովին։

Փիլիպէ 5 մարտ.

Ալէքօ փաշան Հարմանլը գնաց։ Ն. Վսեմութիւնը սահմանագլխին վրայ Ադրիանուպոլսոյ կուսակալ Րէուֆ փաշային և Շթրէքէր զօրավարին հետ պիտի խորհրդակցի այնպիսի միջոցներ ձեռք առնելու համար, որովք հնար լինի Խոլամաց և Քրիստոնէից միջև կռիւներու վերանորոգումն արգելուլ։

Ալս տառոց համն հետաքէրէ

Հռոմ 7 մարտ.

Երէկ Սիկէցիայի առջև Տիւիլլոյ անուն Իտալական նորաշէն մեծ զրահաւորը Թնդանօթի փորձեր կատարած ժամանակ, թնդանօթաց մին պայթեցաւ, և վեց զօրականք և երկու սպայ մեռան, տասն հոգի ալ վիրաւորուեցան։

Փարիզ 7 մարտ.

Գ. Տը Ֆուրթու և Գ. Տը Պօթըրոն՝ երկու Պօնաբարթեանք՝ Ծերակուտի անդամ ընտրեցան Տօրտօյն գաւառին մէջ։

Սոտ կը հանուի այն զրոյցը թէ Գաղղիական կառավարութեան Հարթմանը Ռուսիոյ յանձնել չուզելուն վրայ՝ Փարիզի Ռուսական դեսպան Օրլօֆ իշխանն հրաժարական տուեր է։

Վիէննա 7 մարտ.

Կը ծանուցուի թէ Աւստրիոյ դահճապետ (?) [illegible] Պլէճիոյ Սթէֆանի [illegible] հետ պիտի [illegible]։

Փիլիպէ 7 մարտ.

[illegible] Պուլղար Մետրապոլին մէկ նամակը կը յայտարարէ թէ սուտ է Փիլիպէէն Սըր [illegible]րեան զրկուած այն գրութիւնը, որ կը ծանուցանէր թէ ինք, այսինքն Մետրապոլիտը հովուական մը մէջ Պուլղարաց հրամայած լինի ամեն յարաբերութիւն խզել Յունաց հետ։ Գեր. Ցանարէթս կը յայտարարէ թէ ինք երբէք այդպիսի նամակ մը ոչ երևակայած, ոչ ալ ստորագրած է։

Փարիզ 7 մարտ

(Փոքր Պօրսա)

Օսմ. Քօնս. 10,95

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Սեբաստիոյ նորընտիր կուսակալ Հագգի փաշան այս շաբթու Սամսունի ճամբով իւր պաշտօնատեղին կերթայ։

Ցայտնի է թէ Արևելեան Րումէլիի կառավարութիւնն յիշեալ նահանգէն դուրս արմտիք հանելն արգիլեց։

Ադրիանուպոլսոյ կուսակալ Րէուֆ փաշան այս անօրէնութեան պատճառաւ Արևելեան Րումէլիի սահմանակից գաւառաց կրելիք վնասն Ալէքօ փաշային յայտնելով, խնդրեց որ բացառութիւն մը լինի ՚ի նպաստ յիշեալ գաւառաց։ Արևելեան Րումէլիի կուսակալն ալ պատասխանեց թէ փոքր քանակութեամբ յիշեալ գաւառները զրկուելիք արմտեաց արգելք չպիտի լինի։

Քանի մ՚օրէ ՚ի վեր Դանուբ գետին սառերն հալիլ սկսան։

Մէլպուռնի Անգղիական ընդհանուր հիւպատոս Գ. Պլընթ կը հաւաստէ թէ Սլինճ գնդապետը տակաւին Նիքօյի ձեռքն է, բայց առողջութիւնը լաւ է, և ինք կը յուսայ որ աւազակաց հետ բանակցութիւնք ՚ի մօտոյ գոհացուցիչ վախճանի մը պիտի յանգին։

Մայրաքաղաքիս Եւրոպական լրագիրք գոհութեամբ կը ծանուցանեն թէ Կ. Պոլսոյ նաւահանգստի ջրանկիւրաց խմբին հրամանատար Զէխէնէի կամն աղէկցած է։

Քաղաքապետութեան մէկ ազդը մայրաքաղաքիս և շրջակայից արհեստաւորաց հրաւէր կըկարդայ, որ ըստ սովորութեան յառաջիկայ ելմտական տարւոյն սկիզբն իրենց կշիռներն ու չափերը Թաղապետական շրջանակաց կողմէ որոշեալ տեղերը տանելով քննել և դրոշմել տան։

Ամեն տեսակ ծառայից և սպասաւորաց վրայ տուրք մը դնելու ծրագիր ներկայացնող և գործն իւր վրայ առնող Գատըրեան Յակոբ Էֆէնտին, չգիտցուիր ինչ պատճառաւ, անցեալ շաբթու ձերբակալեցաւ ոստիկանութեան կողմէ, և իւր գըրասենեակը կնքուելով՝ ոստիկանաց պահպանութեան ներքև դրուեցաւ։

Երէկ ժամն եօթնին Արքունի փողերանոցին եռեւի դրան կողմը դընդանապանաց յառակցեալ սենեակին մէջ հրդեհ ծագելով, յիշեալ սենեակն այրելէ ետև կոխուեցաւ։ Այս դէպքին պատճառներուն վրայ քննութիւն մը բացուած է։

Ցար Տիւ Պօսֆօր կը ծանուցանէ թէ ոստիկանութիւնը մայրաքաղաքիս մէջ կեղծ Օսմանեան ոսկիներով լցուն մնտուկներ երևան հաներ ու գրաւեր է։ Այս ոսկիները զուտ պղինձ են և միայն երեսը բարակ խաւ մը կայ ոսկւոյ։

Կէս մեճիտիէնոցներուն ալ կեղծն ելած է մեծ քանակութեամբ։

Միջագետաց Ուրֆա (Եդեսիա) փոքրիկ քաղաքն, ուր ծնած է կըսուի Աբրահամ նահապետն, յունվար 12/24ին պատահած ահագին հրդեհէ մը մեծ մասամբ աւերակ դարձաւ։ Բնակչաց մեծ մասն իրենց թանկագին ինչքերը «Պէյթ-Խալիլ-Ուլլահ» (Տուն բարեկամին Աստուծոյ) կոչուած տեղը փոխադրեցին, որ Հ. Աբրահամու ծնած բնակարանը լինիլ կը կարծուի։ Այն տունը չվնասեցաւ հրդեհէն։

Ռուսական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ գործադիր մասնախմբին նախագահ Լորիս Մելիքօֆ զօրավարը Ռուսիոյ նախարարաց մասնախմբին անդամ անուաներ է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՒՀԱՄԸ ՈՍԿԵՒՈՅ

Այս առաւօտ բացուեցաւ		11,23
կէս օրին		11,23
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	38 25
Թղթադրամ	մր.	1125
Փոխառութ	Օսմ. մր.	3,50

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

23 փետրվար

Օսմ. Էթէ ֆէնէրալի բանկ.	Անգղ. մր.	4,5
» փոխանակութեան	»	3,5
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	6 25
Քրէտի ֆէնէրալ	»	3.29

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

25 փետրվար

Անգղ. լիրա	ղրշ.	110 8
Նաբօլէոն ոսկի	»	87 17
Իմփէրիալ Ռուս	»	90 6
Ռուսական թղթադրամ 8 րուբ.		58 բարիք
Գոլտիկ	ղրշ.	51 30
Մէճիտիէի արծաթ	»	6 32
Չինգնոց	»	41
Մէթալիք		43
Պղինձ	»	620
» 5 փարանոց	»	220

ԱԶԴԱՑԻՆ

Կը լսեմք թէ ՚ի նպաստ Հայաստանի սովելոց այս անգամ Տփխիսէն 3000 մանէթ զրկուեր է։

Տիգրանակերտէն Մխիթարեան Գեր. Խորէն Սրբազանի մէկ հեռագիրն համնելով ՚ի Պատրիարքարան կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն ազգայնոց մեծ մասը Գեր. Փիլիպպոս սրբազանի կողմը դառնալով, նորա ժամ յառաջ վերադառնալն հարկ է։

Կիլիկեան ընկերութեան ընդհանուր ժողովն իւր երէկուան նստին մէջ՝ Արարատեան ընկերութեան իբր պարտաւորիչ ընդունած միացեալ ընկերութեանց կանոնադրութեան ծրագիրը բարեփոխելի ընդունելով, յանձնաժողով մը կազմեց և պաշտօն տուաւ նմա մինչև ութ օր յարգոյ անդամակցաց առաջարկելիք բարեփոխումներն տալ, և ըստ այնմ միւս ընկերութեանց յանձնաժողովներուն հետ բանակցելոյ յետոյ, արդիւնքն Ընդհ. ժողովոյ հաղորդել յառաջիկայ նստին։

Դպրոցասիրաց-Արևելեան ընկերութիւնն ալ իւր վերջին նստին մէջ Արարատեան ընկերութեան իբր պարտաւորիչ ընդունած և միւս ընկերութեանց հաղորդած միացեալ ծրագիրը բարեփոխելի ճանչելով՝ վաղօր յանձնախումբ մը կազմեց, որպէս զի Արարատեան և Կիլիկեան ընկերութեանց յանձնախմբերուն հետ բանակցելով՝ արդիւնքն ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյն հաղորդէ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Զատ* Առաջնորդարան Հայոց
17 փետր. 1880

. . . Խմբագիր.

Զատոյ գիւղաքաղաքիս վիճակը խիստ ողբալի է. Թուրք սրիկայից երկիւղէն սարսափ մը տիրած է տեղւոյս Հայ հասարակութեան վրայ. գրեթէ մեծ հրաշք մ՚է առանց մէջ կենցաղավարելն. կառավարութիւնն ամենևին անտարբեր կենալով, նոքա ևս առաւել կը քաջալերուին. քանիցս անգամ բողոքեցինք կառավարութեան մեր անձամբ անձին. սակայն կառավարութիւնը կը պատասխանէ թէ Հայք չեն բողոքեր սրիկայից վրայով, որպէս զի մեք ալ դատապարտեմք։ Մեք պատասխանեցինք թէ Հայք շատ բողոքած ենք կըսեն, բայց երբէք օգուտ մը չքաղեցինք գնի, թշնամութիւնն ու ատելութիւնն առաւել ևս սաստկացուցած են մեր դէմ . . ։ Հրաշափառ Ս. Ծննդեան առթիւ մեք յիշեալ գիւղն լինելով, յունվ. 13, գիշերուան ժամը ութին Հայ երիտասարդ մը հարսանիքէն եկած ատեն երկու սրիկայ Առաջնորդարանի շուրջը կը պտըտին եղեր. յիշեալ երիտասարդը լաւութեամբ մեզ խմացուց։

Մեք ալ անմիջապէս տեղւոյս Սերասայի Օտապաշեան Տիգրան էֆէնտին որ այժմս ազգային դըպրոցի դասատու է, և մեր սպասաւորը քաջալերելով զէն ի ձեռին յարձակեցանք յիշեալ աւազակաց վրայ, և խոյն նոցա մին ձերբակալելով կառավարութեան յանձնեցինք. իսկ միւսն որ յիշեալին եղբայրն էր, զոր մեր սպասաւորը քաջ կը ճանչնար, յաջողեցաւ փախչելու. սակայն ցաւալին այն է որ տեղւոյս կառավարութիւնն անփոյթ կը կենայ այս մասին և աւազակք ազատօրէն կը շրջին։ Ցետ երից աւուրց, դարձեալ ներկայանալով աղաչարարեցինք թէ մինչև ցարդ բողոքող չկայ կըսէիք, ահաւասիկ մեք անձամբ անձին բռնելով բողոքեցինք, դարձեալ զանց կըլլուի. քննեցէք և խմացէք Թուրք և Հայ երևելիներէն թէ յիշեալ սրիկայք ո՛րպիսի մարդ են, տարին 20ի չափ տուներ կողոպտած են ինչպէս գեղովլին վկայուած է . . մեք իբրև Հայոց վարդապետ կըստորեմք ու անլսելի կը լինին մեր ձայներ, ապա եթէ խեղճ Հայ մը ինչպէս կարող է բողոքել . . . ։ Հազիւ հազ մին բռնտարկեցին, իսկ միւսը փախաւ բոլն. բռնուած սրիկայն կըսէ եղեր թէ Հայաղջիկ մը Տաճկըցնելով ինձ կնութեան առնելու համար Հայք կը թշնամանեն զիս. ահա այս խօսքին վրայ դուցէ քիչ օրէն արձակեն որ քանի մը հարս և աղջիկ ևս առևանգելու կարող ըլլայ։ Ահա այս է տեղւոյս Հայ ժողովրդեան արդի կացութիւնը։

Մնամ . . .

Մովսէս Վարդապետ Զատացեան

* Սեբաստիոյ գաւառ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՀԱՅՔ

Այնիւ Մասիս.

Ռումանիարնակ ազգայնոց մէջ մտերս ազգային զգացմանց շարժում մը տեղի ունեցաւ որ ընթերցասէր ազգայնոց անծանօթ չէ։

Թէ ո՛րքան մեծ է այս շարժման նշանակութիւնը, և ո՛րքան ուրախալի ու կարևոր թէ՛ ի մասնաւորի Ռումանիարնակ Հայոց և թէ՛ ընդհանրապէս ամեն անոնց՝ որք Հայոցըս յառաջադիմութեան և զարգացման կը փափաքին. ասի ամեն ազգասիրաց և հայասիրաց ուշադրութեան արժանի է։

Ինչ էր այս շարժման առիթը.— բարձրաստիճան եկեղեցականի մը այցելութիւնը.—այսպէս պիտի երևնայ հասարակութեան այն մասին՝ որ ի մօտոյ ծանօթ չէ Ռումանիարնակ ազգայնոց դաղափարաց, և որ ազգային զգացման ցոյցերն ի հարկէ տեսլեալ քաղաքավարական միջոցներ կը նկատէ։ — Իրենց արենակից ազգակցաց, հին հայրենեաց ու անոր վերաբերեալ եկեղեցւոյն վրայ Ռումանիարնակ ազգայնոց տածած ու անկորուստ պահած սիրոյն և ի սրտէ համակրութեան անենչանաց մեկ բնական արտայայտութիւնն՝ որ տեղի ունեցաւ զանոնք ներկայացնող անձին ներկայանալու միջոցներուն վրայ լաւ խորհելէն և Հայ տարրին վեհութեան ու պատւոյն մէջ իւր արժանիքը ցանելու ճարտարմտութենէն. այս է իմ կարծիքս, թերևս չասելու ալ՝ որոնք Ռումանիարնակ ազգայնոց վրայ ի մօտոյ գաղափար առած են։

Այս կարծիքս Հայ հասարակութեան ներկայացնելու նպատակս ուրիշ ինչ է՝ բայց եթէ այս ցոյցերէն օգուտ քաղելով Ռումանիարնակ Հայոց մէջ դեռ վառ պահուած ազգային զգացմանց կայծը փոխանակ անտարբերութեամբ մոխրի փոխարկելու կամ քանի մը տաշեղ նիւթերով վաղանցիկ բոցէ առաւել մ'ընելու՝ մշտավառ և օգտակար հուր մ'ընելու համար նիւթ մատակարարելու միջոցները նկատողութեան առնելու հրաւիրել բոլոր կարող կամեցող և գործունեայ Հայերն որ ի Ռումանիա և այլուր. թերևս այդ մշտավառ հուրն՝ օր մը՝ կրնան վհին արդէն մտեալ մեր Հունգարիարնակ և Բոլոնարնակ ազգայնոց ալ կենդանացուցիչ լինելու չափ ազդու և փոխանցիկ ընելու գինովը, մտածելով մանաւանդ թէ նոյնց առնք նկատողութեան առնելու օր մը կարելի է այդ միւս Հայ գաղթականութեանց բազդին վիճակին՝ տակաւին այդ վիճակէն բաւական հեռի գտնուող Ռումանիարնակ Հայ գաղթականքն Ընդայ։

Ո՞րն է ճարտելիք նիւթը՝ որ Հայութեան կայծն ամրացնելու և բոցավառելու պիտի ծառայէ.— Հայկական դաստիարակութիւն, բառին բուն նշանակութեամբ։ Թող ներեն Ռումանիոյ ազգակիցք եթէ այս մասին քիչ մը դիտենք մեղադրած լինիմ, գիտելով իսկ թէ մեղադրանաց տեղի տալ կէտերը՝ առաւել ժամանակաց և պարագայից պահանջմանց կը պատկանին քան թէ իրենց, զոր ի վերջոյ պիտի ցուցնեմ։

Ըսինք թէ Հայութեան կայծն արծարծող նիւթը՝ բուն Հայկական դաստիարակութիւնը կը պակսի Ռումանիոյ մէջ։ Այս ուշադրութեան արժանի է զանի ուզողներուն համար, և քիչ մ'ալ փորձ ցաւ չուզողներուն համար։

Ռումանիոյ Հայ ժողովրդեան մեծ մասն, ի բաց առեալ անտարբեր հարուստներն ու անոնց շողոքորթիչներըը, Հայկական դաստիարակութիւնը անձկանօք կը փնտռեն թէպէտ, բայց դտածնին դրեթէ միշտ անոր ստուերն է. վասն զի չեն աշխատիր ընդունակ ընել հոգին՝ ուր ի զուր կը սերմանուի մերթ ընդ մերթ Հայկական դաստիարակութիւնը։ Բացատրենք,

Ա. Ընտանիքներ, մայրեր, (խիստ սակաւաթիւ բացառութեամբ) կոյսութիւն կամ պառաւութիւն կը համարին Հայ լեզուն տանց մէջ խօսիլը. և շատ անգամ այն դեռահաս կանայք կամ օրիորդք՝ որ Հայերէն քիչ շատ կը հասկնան, փոխանակ չարունակ Հայերէն խօսակցելով իրենց պակասը լրացնել ջանալու, երբ առիթ կրնան ունենալ, փափկութիւն կը համարին զայն չգիտնալ կեղծելը, գինովնին հաւատացնելու չափ, զայն բացառութեամբ, և ասի ալ Ռումանիոյ այն քաղաքներու Հայ տանց մէջ՝ ուր հազադէտ Հայ մը գտնէ կրնայ համարձակիլ Հայ լեզուաւ խօսակցելու սկսիլ և ստանալ որ Հայերէն պատասխանուի։ Կը գտնուին ընտանիք ալ, որ Հայերէն խօսողի մը վրայ խնդալով իրենց նախնեաց լեզուն արհամարհելու չափ յառաջ կերթան։ Ասոր այսպէս է հագըն՝ ուր պիտի սերմանուի Հայկական դաստիարակութիւնը։ Ըստ իս, հայադէտ պառաւները՝ որք իրենց Հայասէր Հայուհեաց խիստ մեծ մասը կը կազմեն և Հայերէն խօսիլ կը սիրեն, թէպէտ և Ռումաներէնը լաւագիտեն քան զՀայերէնն և իրենց մէջ Ռումաներէն չգիտցողները, մեր հայադէտ պառաւները՝ որոց պարծանք է Հայութիւնը, խելացութիւն բռածկելլան՝ եթէ բարձրութեան և համեստութեան մէջ Ռումաներէնը խօսեցնեն և մնացած անկեանց ու օրիորդաց նորութիւն մը թողուն Հայ լեզուն։ Բայց եթէ այս օրուան պառաւները զայդ չընեն, վաղուանները բնականապար պիտի ընեն, եթէ Հայկական դաստիարակութիւնն ու Հայ լեզուն այլկանց դպրոցներով տարածուելու փոյթ տարուի, վասն զի այսօրուան պառաւութեանէ խորշող մայրերը վաղը բնականապար ծերանալով իրենց Ռումաներէն կամ առաւելն Գաղղիերէն կամ Գերմաներէն լեզուներով տաղտկալի հինութիւն մը պիտի համարուին, և նորահաս անկեանք ու օրիորդք ան առեն բնական նորասիրութեամբ Հայ լեզուն պիտի ընտրեն իրրև իրենց բերնին զարդ մը, եթէ գտնէ Հայ լեզուն ստանան և ոչ դաստիարակութիւնը։

Բ. Հայկական յատուկ անուանք ալ թէ՛ արանց և թէ՛ կանանց մէջ օտարանալ սկսած են. այսպէս, Գէորգը՝ Կիցա կամ Եօրկի դարձած է, Կարապետը՝ Քարլօ, Նիկողոսը՝ Նիքօլա, Ցակոբը՝ Եադօլ, Թորոսը՝ Թադորաղ, Ծաղիկը՝ Ֆլօրիչիքա, Վարդուհին կամ Վարդենին՝ Ռօզա, եւ եւ. սա տարբերութեամբ որ արանց մէջ շատ անգամ Հայու անունն անփոփոխ կարելի է տեսնել, իսկ կանանց մէջ գրեթէ բնաւ երբէք։

Գ. Հայ վարժարան մի միայն քանի մը քաղաքաց մէջ կայ, և միայն նախակրթարան են, և որովհետև Ռումանիոյ բոլոր վարժարանաց համար Ռումաներէն լեզուն պարտաւորիչ է, հետևաբար՝ ընթերցանութեան, թուաբանութեան, գծագրութեան, երաժշտութեան, աշխարհագրութեան, և այլն ուսմանց և լեզուաց, որոնք մանաւոր նախակրթական դպրոցաց մէջ, ինչպէս են Հայոց, Իտալացւոց, Գերմանացւոց և այլն, կարելի է ուսուցել և նոյն իսկ Հայ լեզուի դասախօսութիւնք Ռումաներէն լեզուաւ կաւանդուին։ Իսկ եթէ Ռումաներէնը պարտաւորիչ ալ չըլլար, դարձ Հայերէնի համար այլապէս անօրինել անհնար է խօսա դժբաւորին ու անդատ ի կը լինէր, զի աշակերտաց գալոց մտած առևտուրի Հայերէն բառ մ'անգամ չեն հասկնար։ Այս պատճառաւ Հայ լեզուն իբրև օտար լեզու մը կրնայ աւանդուիլ վարժարանաց մէջ. լեզու մը՝ որ աշակերտն լեզուաց հետ մտաւոր յարաբերութիւն կամ խնամութիւն ալ չունի, ուսուցման դիւրութիւն ընծայելու համար, որով վարժարանին մէջ չորս տարի ընթացք ունեցող աշակերտի մը հազիւ կըլլայ քանի մի տարի եւս բացէն զահել Հայ լեզուն ուսանելու համար, ուսկից բան մը չշահիր, և կամ կիսկատար թողուլ իւր սկսած Հայ լեզուն, և երկրին մէջ կամ դուրս երկրորդական կամ բարձրագոյն վարժարաններ ու ճեմարաններ դիմել իւր ուսմունքները կատարելագործելու համար, եթէ իւր ծնողաց վիճակն և իւր առողջութեան պայմանները հայթայթելու միջոցները ներեն իրեն ուսմունքը կատարելագործել։ Ասոր բնական հետևութիւնն է որ բոլոր Ռումանիոյ մէջ քիչ թուով քանի մ'այնիւ երիտասարդներ կան Հայերէն խօսիլ և գրել գիտցող, որոնք կա՛մ իրենց մասնաւոր ջանիւքն, և կամ իրենց ծնողաց ծախքով Ռումանիայէն դուրս օտար երկրի Հայ վարժարաններ դիմելով կրցած են ուսանիլ. Ռումանիոյ Հայ դպրոցներէն եթէ արդիւնք առնուի՝ բնականաբար քիչ կրնայ տեւել, զի աշակերտք դպրոցին մէջ Հայերէն դասախօսութեան առեն միայն այս լեզուն կրնան լսել և խօսիլ, իսկ դուրսը, տներնին, շուկաներնը և այլուր, դատապարտեալ են Ռումաներէն միայն լսելու և խօսելու։ Եթէ երբէք ծերերն ու պառաւները մանկան հետ Հայերէն խօսելու զիջանին, մեկզմեկ հասկնալ դժուարին և մանաւանդ անկարելի է հոգւոյ ուսանողաց համար, վասն զի Ռումանիոյ Հայոց բարբառը Անեցի, (Լեհաստանի, Հունգարիոյ և Ռումանիոյ) Հայ գաղթականաց գաւառաբարբառն է, որոյ ճաշակը տուած է բաւական մանրամասնութեամբ Հ. Արսէն վ. Այտընեան իւր քննական քերականութեան մէջ։

Հոգին այս երբակի վիճակն ուսումնասիրելէ ետքը, կը մնայ խմնատծել այն միջոցները՝ որովք կարելի է դիւրացնել Հայկական դաստիարակութեան Հայ լեզուին հետ մշակութիւնը Ռումանիոյ Հայոց մէջ։

Երբ կարողութիւնը, կամքն ու գործունէութիւնը միանան, Միացած միջոցները կը դիւրանան. և մինթէ այս երեք գլխաւոր տարերք պակա՞ս են Ռումանիոյ մէջ. կան, բայց եթէ այս զօրաւոր տարերքն իրարմէ զատեր՝ տանցմէ ո՛րն ուժեղ և գինացկուն կրնայ լինիլ. աւելորդ է ըսել թէ և ո՛չ մէկը։

Մ'Նաց.եալն հետևեալ Բուռով

ԱԶԳ

Նկլիկեան ընկերութեան Գործադիր ժողովը Այնթապու ազգային վարժարանին համար լեզուադէտ հըմուտ դասատուի մը և վարժուհւոյ մը պէտք ունի։

Ցանձնառուն պէտք է ամուսնացեալ, և իւր կինն եւ վարժուհի լինելու կարող անձ լինի։

Ընկերութիւնը պատրաստ է, ըստ արժանեաց, մինչև 12-16 Օսմ. ոսկի վճարել ամսական։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՍՄԱՅԼՍ

ԻՆՔՆՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՄ

Նկարագիր, Վարմունք և Ցարատեւութիւն Լաւագոյնեալ Կենսագրութեամբք.

Թարգմանեց Ֆրանսերէնէ

Ծանօթութեամբք Եւ Յաւելուածովք

Մ. Ճէրճէճեան

Այս ընտիր և ամենօգտակար գրքին առաջին թարգմանութիւնը շատոնց սպառած ըլլալով՝ երկրորդ անգամ տպուած է սրբագրըուած և փոքր ինչ յաւելեալ։ Գիրքը կը բաղկանայ 568 ութածալ երեսներէ և կազմուած է, գինն է 12 դահեկան արծաթ. կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով, բայց կեդրոնատեղին է Եէնի-Ջամի ճատաէսի Ղուկասեան գրատունը։ Ցանէն աւելի օրինակներ առնողներուն 0/0ին 10 զեղչ կ'ըլլայ այդ տեղը։

Նոյն Թարգմանչին Առողջապահութիւնն ալ կը գտնուի մի և նոյն գրավաճառաց քով։ Գին 5 ղրշ արծ։

ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Զանազան ընտիր հատուածք և բառագիրք Հայերէնաւ

Ցպեալ 'ի Վենետիկ

Կը ծախուի Ղալաթիա Բէնչչէնտին բազար Սէզբոս խան Մխիթարեանց գրատունը և Պոլսոյ Հայ Ղըրավաճառաց խանութները։

Գին թղթակազմին 1 1/2 ֆրանք կիսակազմին 2 ֆրանք։

ԵՐԿՈՒ ՔԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

Ա. ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳՈՒԹ

Բ. ԳԵՂԵՑԻԿՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏՔ

Ի Ռ. Ց. Պէրպէրեանէ

Սոյն 90 երեսէ բաղկացեալ մատենիկին մէջ Առաջին Ցերեւքի հեղինակն իբր բանաստեղծ՝ գողտրիկ լեզուաւ, և իբր դաստիարակ հետախոյզ ոգւով կը բացատրէ և կը հաստատէ Գթոյ և Գեղեցկի զգացմանց, ազգին մէջ զարգացման պէտքն։

Կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս Եէնի Ջամի Ջիլինկիրլէր ճատաէսի, թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը, կը գըտնուի նաև գրավաճառաց քով։

Գին 5 ղրուշ արծաթ։

Ա. ՃԶՄԱՏԱԽՕՀԵԱՆ

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

Փորձ

Նախարան Մասն Ա.

Գին հինգ ղրշ արծաթ.

ՑԻՒԻՆ ԲԱՐ ՔԱՌԲԱՆԹԻՒ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ

Վասն նախապատրաստական Ա. տարւոյ

Թարգմանեալ 'ի Ց. Սիմոնեանէ

Կեդրոնատեղին է Սրամ Աչճեանի գրասենեակը, Եուսուֆեան խան վերին յարկ թիւ 1. կը գտնուի նաև բոլոր Հայ գրավաճառաց քով և մանաւանդ Ս. Ղուկասեանի գրավաճառանոցը։ Գին 100 փարայ։

Շատ առնողին մասնաւոր զեղչ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մեծ. Կ. Էֆէնտի Ճիկէրճեան պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան որ Ն. 2 Սինկր կոչուած կարի մեքենան և իր գործիները Ամերիկայէն բերել տալով կէս գնովը կը վաճառէ։ Նոյնպէս և զանազան տեսակ նոր և ընտիր ապրանքներ, զորս կրնայ արժանագին տալ իրեն դիմող յաճախորդաց։ Կեդրոնատեղին է կարին Բերքին մէջը, Կ. Ճիկէրճեան թիւ 74 մաղազան։

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139—140, Fleet Street, London.

ՔՆՆԱԿԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ըստ նորագոյն պատմական, լեզուաբանական և քննադատական տեղեկութեան

Ա. Մ. Գարագաշեան

—

ՄԱՍՆ Ա.
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

1880 Տպագրութիւն Յ. Գավաֆեան

Ամենակարեւոր և հետաքրքիր աշխատութիւն մը, որ մեր ազգին ծագումին ու պատմութիւնը իր վիպասանական միճակէ հանելով պատմագրական միճակի կը վերածէ։

Կը գտնուի Բիւրքճի խան վարի յարկ թիւ 23 Յովսէփ Գավաֆեանի գրատունը, նաև Զաքմագճըլար նոյնին գրատունը և այլ մի քանի գրավաճառաց քով։

Գին 1 արծաթ մեճիտ։

—

ԱԶԳԱՅԻՆ ՋՈՋԵՐ
Յ. Ց. Պարոնեան

Լոյսի մէջ հրատարակեալ այլ և այլ անձանց կենսագրութիւններուն հաւաքածոյն է՝ Գավաֆեան տպարաննէրս ելած՝ մաքուր տպագրութեամբ։

Կեդրոնատեղին է Ղուկասեան գրատունը, նաև կը գտնուի Լոյսի գրասենեակն և ամեն գրավաճառաց քով և Սուճի Փօղոս աղայի խանութը. գին կէս արծաթ մեճիտ։

—

ՏԱՐԵՐՔ
ՀԱՆՐԱՀԱՇՈՒԹԵ

Գաղղիոյ Լիսէներուն ծրագրոյն համեմատ

Յօրինեաց Պ. Յ. Թագւորեան

Նախկին աշակերտ կայսերական Լիսէի և համալսարանի

Դասատու չափական և բնական գիտութեանց

—

Կեդրոնատեղին է Պոլիս Յ. Գավաֆեան գրատունը, նաև ուրիշ Հայ գրավաճառաց և Բերա գրավաճառ Վէյսի գրատունը. գին մէկ քառորդ Օսմ. լիրա։

—

ՑԻՇԱՏԱԿՔ ՍԻՊԵՐԻԱԿԱՆԻ ՄԸ

Այս գիրքը որ Մամուրեան էֆէնտիի մէկ նոր թարգմանութիւնն է և որ Իզմիրէն հասած է, կը ծախուի Ս. Ղուկասեան գրատունը, Եէնի ճամի Չիլինկիրլէր ճատտէսի, թիւ 2 գին 2 ֆրանք։

—

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այերի վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է. ուրիշ ամեն տեսակ մազի ջուրերը կամ իւղերը՝ որ մազ չթափելու համար կը ծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով տեսնուած է, և Պոլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, շուտով գործածեն աս ջուրէն որ խմորջոյ չըղջաներ թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կայմրանդէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը մեռած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան։

—

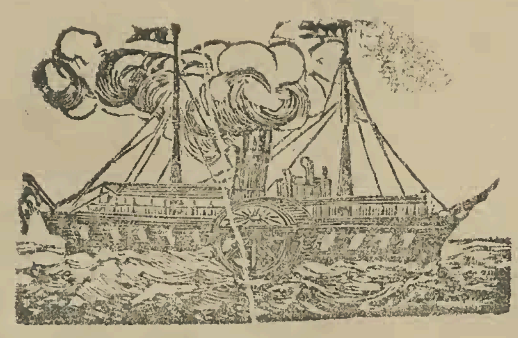

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՓԵՏՐՎԱՐ 16 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՓԵՏՐՎԱՐ 29

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	[illegible]	Թիւ
1 30	Եէնիմահալլէէն Մէգար. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Սթէն. Պօյաճ. Ր Հիսար, Պէպէք։ (Արնաւուտ գիւղի չգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	32
2 30	Եէնիմահալ. Մէգար. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Էմիր. Ր Հիսար Պէպէք	33
3 15	Ր Ա. Գավագէն Եէնիմահ. Մէգ. Պէօյիւք. Թար, Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճըք. Ր Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Օրթաք։ (Ուրբաթ օրերը Գուրուչ. Պէշիկ.)	18
5	Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Ր Հիսար. Պէպէք. Արնաուտ. Գուրուչ. Օրթաք Պէշիկթ.	32
6 45	Եէնիմ. Պէօյիւքտ. Թար. Պէյգօզ. Ռ. Պաշճէ Եէնիք. Էմիրկ. Գանլըճա Ր. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Արնվ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկունճ. Պէշիկ. Իսկիւտար։	4
8	Ա. և Ր. Գավագ Եէնիմահ. Մէգ. Պէօյիւքտ. Թար. Պէյգօզ. Եէնիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։	25
10	Մէգարպուրնուէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

[illegible]

Ժամ	[illegible]	Թիւ
1 45	Արնավ, Գուր, Օրթաք, Պէշիկ.	28
2 15	Արնաւուտքէօյ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ։	25
2 45	Պէպէք, Արնավ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ, Գապաթ.	22
3 30	Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.	28
4 30	Արնավ. Գուր. Գուզկ. Պէշիկ. Գապ, (բացի ուրբաթէ)	21
10 15	Արնավ. ուղղակի կամուրջ։	21
10 45	Գուրուչ. » »	28

[illegible]

Ժամ	[illegible]	Թիւ
1 30	Պէյքօզ, Չուպուք. Ր. փաշա մահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք. Չէնկէլքէօյ, Պէյլ, Գուզկ։	21
1 30	Արնավ. Վանիքէօյ, Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապ։	4
2 45	Պէօյիւք. Թար. Պէյքօզ, Բաշպահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Գապ.	34
3 45	Պէօյիւքտ. Թար. Պէյքօզ, Բաշպահ Գանլ. Ա. Հիսար, Գնտ. Վանիք Չէնկէլ. Պէյլ. Գուզ։ (Ուրբ. օրերը ժամ 5ին)։	20
3 45	Գուզկ. Պէշիկ. Գապաթ։ (Ուրբաթ օրերէն ի զատ)	25
8 45	Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշպահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իսկ. (Ուրբաթ օրերը Բէֆաթ փաշա մահալլէսի)։	20

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	[illegible]	Թիւ
2 45	Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկէն, Եէնիք. Ր. Պաշճէ. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւք. Եէնիմահ։	4
3 30	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Պէօյիւք. Մէգարպ.	32
5 15	Գապ, Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թար. Պէօյիւք. Մէգր. Եէնիմ. Գավագները։	25
6 30	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թար. Պէօյիք։	20
8 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէգրպ.	22
10	Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմահ։	32
10 40	Պէշիկ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Եէնիմ.	18
11 10	Պէպէք Ր. Հիսար, Պօյաճ. Սթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք Մէգար. Եէնիմահ։ (Հարաւային օդերուն Սթէնիա չհանդիպիր)	20

[illegible]

Ժամ	[illegible]	Թիւ
3	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ	28
9 30	Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Գուր. Արնավ.	21
10 15	Պէշիկ. Օրթաք. Գուր.	28
11 5	Գապա, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնավ.	25
11 45	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	28
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ.	4

[illegible]

Ժամ	[illegible]	Թիւ
3 30	Ուղղակի Գուզկ. (բացի ուրբաթէ)	25
3 15	Իսկիւտար Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնավ. (Բացի ուրբաթէ)։	21
9 45	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշպահ. Պէյքօզ, Մէգարպ. Ր. և Ա. Գավագ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 10ին)։	34
10 30	Գապաթ. Գուզկ, Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիս, Գանլ. Չուպուգ, Բաշ. Պէյքօզ, Թրպ, Պէօյիւք։ (Բացի ուրբաթէ)։	33
11 10	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բաշպահ. Պէյքօզ։	21
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Պէպէք.	22

(Ուրբաթ օրերը 3 1/2ին շոգենաւ մը կամուրջէն ելլալով Իսկ. Գուզկ. Պէյլէր, Չէնկէլ, Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր փ. մահ, Բաշպահ. հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ)

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իւսկիւտարէն կամուրջ.		Կամուրջէն Իւսկիւտար.	
Ժամ	Ժամ	Ժամ	Ժամ
			8 30
		2 15	8 50
2		2 35	9 20
2 30	8 15	3 15	9 50
3	8 35 Պէշիկթաշ	3 40	10 10
3 25	9 10	4 10	10 45
3 55	9 35	4 30	11
4 25	10	4 55	11 20
4 45	10 25	5 20 Պշքթ.	11 40
5 15	10 45	6 5	11 50
5 45	11 5	6 45	12 5
6 10	11 25	7 10	
6 40	11 40	8	
7 10	12		

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իւսկիւտարէն կամուրջ.		Կամուրջէն Իւսկիւտար.	
Ժամ	Ժամ	Ժամ	Ժամ
			6 35
	6 55	1 30	8
1 30	8	2	8 45
2	8 45 Պէշիկթաշ	2 35	9 20
2 30	9 20	3 5	10
3 10	10	3 45	10 30
3 40	10 30	4 15	11 5
4 30	11	5 15	11 35
5	11 30		12 5
5 45	12	5 25 Պշքթ.	
6 5		6	

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց ՚ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտըգճըլար ճատտէսի թիւ 198, Նորօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ էֆ. Զաքարեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաթամպոլլեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան
ԿԻՐԱՍՈՒՆ Գ. էֆ. Խ. Մազմանեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսճեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Գրիգոր էֆ. Մսերեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորէն » Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան էֆէնտի.
ԵԻԴՈԿԻԱ.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Տէրունեան.
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղեւոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ա. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՈՐՕ ԽԱՆ